

питання підсудності, процесуальної дієздатності, підвідомчості справ, представництва, доказування, закриття провадження без винесення рішення, ухвалення судових рішень, їх перегляд та виконання тощо.

Разом з тим, запровадження в судочинстві України концепції масового позову повинно відбуватися в процесі послідовної трансформації міжнародно-правового досвіду з врахуванням специфіки національної правової системи, її традицій, культури та стандартів юридичної техніки. Саме тому необхідною є розробка оптимальної процесуально-правової форми масового позову в цивільному процесі України. Така процесуальна форма повинна стати теоретичною платформою для здійснення фактичних законодавчих змін в цьому напрямку та дати поштовх плідним науковим дискусіям з метою подальшого удосконалення вітчизняного судівництва.

Список використаної літератури:

1. Трач Ю.Ю. Передумови формування інституту групового позову в цивільному процесі України / Ю.Ю. Трач // Судова апеляція. — 2009. — № 1(14). — С. 98-103.
2. Висоцька Грета. Позов масового захисту. Україна спробує заощадити час на розгляд однотипних справ // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/116973-ukraina_sprobue_zaoschaditi_chas_na_rozglyad_odnotipnih_spra.html
3. Білоусов Ю.В. Груповий позов: зарубіжний досвід та перспективи його використання в Україні // Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права. — 2012. — № 1 (41). — С. 295–309.
4. Романюк Я.М. Масовий позов: загальна характеристика, зарубіжний досвід і перспективи впровадження в Україні / Я.М. Романюк, О.Л. Майстренко // Вісник Верховного Суду України. — 2015. — № 3. — С. 35-47.

ГОНГАЛО Р. Ф.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З НОВОВИЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Перегляд справи за нововиявленими обставинами, будучи елементом системи стадій цивільного судочинства, має багато спільного з іншими провадженнями, проте це провадження має принципові відмінності від «контрольних проваджень» (апеляційне провадження;

касаційне провадження, перегляд судових рішень Верховним Судом України).

Основна відмінність цих проваджень, що несе за собою в якості наслідків інші особливості, криється в принциповій своєрідності підстав до їх порушення.

У найзагальнішому вигляді необхідно відзначити наступне.

Контрольні провадження порушуються на підставі обставин, які були відомі на попередніх стадіях цивільного судочинства та були предметом обговорення сторін. Підставою порушення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами є юридичні факти, об'єктивно існуючі на момент прийняття рішень, проте стали відомими суду або стороною після набрання судовим рішенням законної сили.

Ці факти носять самостійний характер. У зв'язку з цим перегляд судового рішення в порядку контрольних проваджень допускається лише при наявності підстав, що впливають з матеріалів справи. Якщо ж сумніви в законності та обгрунтованості судового рішення пов'язані з обставинами, які не були відомі суду і виявлені після набрання відповідним рішенням законної сили, питання про перегляд його може бути дозволений тільки в порядку провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.

З своєрідності підстав порушення розглянутих проваджень впливає різний характер прийнятих судами рішень. Суд в вищестоящих інстанціях може в тому числі змінити перевіряється судові рішення. Суд, який переглядає справу за нововиявленими обставинами, не має права внести зміну в судові рішення, а може лише його скасувати. При цьому суд не зв'язаний рішенням суду, який скасував рішення за нововиявленими обставинами.

Інша відмінність полягає в тому, що суд контрольної інстанції не має права вдруге розглядати за скаргою те ж саме судові рішення, хоча і з інших підстав, а стосовно провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами вказане правило не діє.

Незаконне, необгрунтоване і несправедливе судові рішення ухвалюється з різних причин. Найчастіше судові помилки обумовлені неповнотою і однобічністю дослідження обставин справи і неправильною оцінкою доказів, зібраних у процесі досудової підготовки матеріалів і розглянутих в судовому розгляді.

Однак деякі судові помилки допускаються тому що окремі важливі для правильного вирішення справи обставини, що існували в період судового розгляду, не були відомі учасникам процесу і виявляються вже після набрання судовим рішенням законної сили. У цих випадках виправлення неправосудних рішень здійснюється в стадії перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами.

У літературі немає єдиної думки щодо характеру такого перегляду. Одні автори вважають, що це — стадія цивільного процесу, інші — що це вид судового провадження в цивільному процесі.

На думку С. І. Чорнооченка, перегляд рішень або ухвал суду, що набрали законної сили, а також судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами є самостійною стадією цивільного процесу, а не видом провадження у цивільному процесі [1].

Іншу думку має І. В. Бондар, яка співвідносить терміни «провадження» та «стадія» як філософські категорії цілого і частки, що виражають співвідношення між сукупністю предметів і зв'язок, що об'єднує ці предмети і призводить до появи нових якостей та закономірностей. З огляду на це автор поділяє думку, що „стадія” (етап) – це сукупність процесуальних дій, що здійснюються судом та учасниками процесу, об'єднаних найближчою метою.

Зокрема, при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами можна виокремити як мінімум п'ять стадій: 1) стадія відкриття провадження у справі; 2) стадію підготовки справи до судового розгляду; 3) стадію судового розгляду; 4) стадія ухвалення рішення у справі; 5) оскарження рішення. Сукупність цих стадій і буде об'єднано в провадження [2].

Перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами є самостійним і винятковим провадженням [3].

Самостійність цього провадження визначається в тому, що ця стадія має власні, характерні тільки їй підстави перегляду, об'єкти і суб'єкти, компетенцію суду і процесуально-правове становище осіб, які беруть участь у справі, строки подання заяви про перегляд [4].

Винятковий характер даної стадії обумовлений:

- перевіркою законності і обґрунтованості судових рішень, що вступили в законну силу;
- наявністю специфічних підстав для порушення провадження за нововиявленими обставинами;
- залежністю предмета перевірки судових рішень (їх законності та обґрунтованості) від нововиявлених обставин;
- винятком зі сфери дії деяких загальних правил цивільного судочинства;
- структурою і порядком цивільно-процесуального провадження;
- вузьким колом повноважень судових установ, що розглядають справи за нововиявленими обставинами, і деякими іншими особливостями.

Також слід виділити характерні риси, які відрізняють провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами від інших проваджень. Такими особливостями є:

а) перевіряється законність та обґрунтованість судового рішення не в контексті допущеної судової помилки, а у зв'язку з наявністю нововиявлених обставин;

б) суб'єктами перегляду є суди, які ухвалили рішення та постановили ухвали або видали судовий наказ, незалежно від інстанційної належності судового органу;

в) об'єктом перегляду є рішення суду, ухвала або судовий наказ за умови набрання ними законної сили;

г) суб'єктами права звернення із заявою про перегляд рішення, ухвали, судового наказу є особи, що брали участь у розгляді справи;

д) повноваження суду направлені виключно на встановлення наявності підстав, зазначених у ч. 2 ст. 361 ЦПК.

При перегляді судових актів у зв'язку з нововиявленими обставинами, як вже зазначалося, встановлюються обставини, які не можуть бути встановлені в порядку апеляції чи/та касації. Інший рух справи суперечив би сутності правосуддя, і саме тому закон забороняє встановлювати нововиявлені обставини в порядку апеляційного чи касаційного перегляду, передбачивши для цього особливий процесуальний порядок, який забезпечує необхідні процесуальні гарантії.

Список використаної літератури:

1. Чорнооченко С. І. Цивільний процес, [текст] навч. посіб. [для студ. вищ. навч. Закл.] / С. І. Чорнооченко. — [3-тє вид., перероб. та допов.]. — К. : «Центр учбової літератури», 2014. — 416 с.
2. Бондар І. В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / І. В. Бондар ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2009. — 8 с.
3. Кравченко І. Перегляд судами справ у зв'язку з нововиявленими обставинами // Радянське право. — 1977. — № 5.
4. Питомець А. В. Про важливість перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами // Вестник Одесской адвокатуры. — 2013. — № 4. — 79-81 с.

ЖУРИЛО С. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук

КАТЕГОРІЯ ІНТЕРЕСУ ЯК ПРЕДМЕТ ЗАХИСТУ ДИТИНИ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Дитина є самостійним суб'єктом належних їй особистих і майнових прав, що відповідає положенням Конвенції про права дитини та прийнятим на себе Україною зобов'язанням забезпечити захист прав та інтересів неповнолітніх.

Права дітей відображені у великій кількості українських законодавчих та інших нормативно-правових актах. Однак, незважаючи на приведення законодавства України у відповідність з нормами міжнародного